

Wandelen over de Sallandse Heuvelrug | Overijssel

Onze 'rolling hills' bij Nijverdal

Wie wil wandelen over rolling hills hoeft niet per se naar Engeland. Overijssel heeft de Sallandse Heuvelrug. Een robuust, glooiend landschap, waar pittige zandpaadjes over de uitgestrekte hei slingeren. Fabulous! De komende jaren wordt hier hard gewerkt om de natuur weer topfit te krijgen.

Start: Buitencentrum Sallandse Heuvelrug, Grotestraat 281, 7441 GS Nijverdal, www.sallandseheuvelrug.nl/bezoekerscentrum

Lijn/cirkel: Cirkel.

Afstand: 17 km (tijdens broedseizoen 12 km).

Navigatie: Routebeschrijving, valt samen met wandelnetwerk Twente (pijlen/cijfers in uiteenlopende kleuren).

Broedseizoen: Lus over de Sprengenberg is gesloten van 15 maart tot 15 juli.

Horeca: Bij Buitencentrum: Restaurant Buitengewoon Lekker

(www.buitengewoonlekker.com); ertegenover ligt Restaurant De Sallandse Berg (www.desallandseberg.nl).

OV: Bus 513 stopt voor de deur van het Buitencentrum.

P: Bij Buitencentrum.

Kinderroutes: Vanaf Buitencentrum De Sallandse Heuvelrug starten gemarkeerde (kinder)routes, van 1-8,5 km.

Meer routes: Deze wandeling komt uit de ANWB wandelgids | 52 wandelroutes in Nederland.

Wandelroute Sallandse Heuvelrug in het kort

Deze goed gemarkeerde route voert door Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug, domein van het korhoen en komende jaren deels op de schop om de natuur te herstellen. In het broedseizoen is een deel van het traject afgesloten. Het is een schitterende, pittige route over onverharde paden met veel reliëf en uitzichten.

ROTEBESCHRIJVING

A t/m Z verwijst naar je locatie op de route. Zie de ANWB-wandelgids.

[1] t/m [100] verwijst naar een 'weetje' onderaan de routebeschrijving.

LA = linksaf; RA = rechtsaf; RD = rechtdoor; ri = richting; kp = knooppunt.

A/Start = Met rug naar ingang Buitencentrum RD: kies linker betonpad. Na 30 m kom je bij routepaal met knooppunt F95. Ga RD, betonpad, volg de paarse pijlen: F96 RD, F94 RD, F92 RA ri F81. Je passeert [schaapskooi Twilhaar \[1\]](#).

Bij F81 RD. Je passeert **Joods monument en werkkamp Twilhaar [2]**, links op een open plek in het bos.

B = Bij F93 LA, paars. Op kruising met infobord 'Uitbreiding van de heide' LA (paars) ri stuwwal. Heel fit was de hei tot voor kort niet meer. Vandaar de recente **herstelwerkzaamheden [3, 4]**, zoals afplaggen en opnieuw inplanten van de bodem.

C = Bij F80 RD, paars. Op kruispunt LA en omhoog. Bij F79 RD, paars. Bij F77 LA (paars). Pad stijgt de **Haarlerberg [5]** op. Na 1,2 km kom je bij een slagboom aan je rechterhand. Rechts ligt het (pittige) pad over de fraaie Sprengenberg naar de Grote Koningsbelt. Ook hier kans op **herstelwerkzaamheden [56]** langs het pad.

D = Voor hoofdroute: bij slagboom RA over de Sprengenberg.
[Tijdens broedseizoen (15/3-15/7) is de Sprengenberg afgesloten. Vervolg dan je pad RD, aan het eind via fietspad. Steek de doorgaande weg over. Je komt uit bij M29. Vervolg routebeschrijving bij G.]

Vervolg hoofdroute:

Na slagboom einde pad (T-splitsing) LA. Alsmar RD tot 10 m voor volgende slagboom. Je bent op het topje van de Grote Koningsbelt beland, domein van **het korhoen [7]**.

E = Sla vóór slagboom RA, voorlangs Grote Koningsbelt. Uitgesleten pad, daalt. Na ruim 600 m passeer je een slagboom met bordje De Sprengenberg, vervolg RD. Bijna 100 m na deze slagboom, op Y-splitsing, keer scherp linksom, langs bordje Landgoed **De Noetselerberg [8]**. Volg alsmar dit pad RD, zijpaden negeren. Pad komt uit op de verharde weg (Nijverdalsebergweg).

F = Steek RD de weg over, langs slagboom. Volg witrood markering Pieterpad. Bij volgende slagboom LA, Pieterpad. Je komt uit bij M29.

G = Bij M29 vallen beide routes weer samen.

Hoofdroute: sla RA (LA voor wandelaars korte route). Volg pijlen wandelnetwerk. Je doorkruist opnieuw de **'grote stille heide' [9]**. Bij G91 RD, paars. Bij G89 RA, paars.

H = Bij G88 LA, volg nu geel, verderop langs **jeneverbesstruiken [10]**. Bij G84 LA, geel. Bij G83 sla LA, geel. Je passeert een **oriëntatietafel [11]**. Bij G82 LA, je komt uit bij de weg (Nijverdalsebergweg).

I = Nijverdalsebergweg oversteken, geel. Bij G81 (met ook weer een oriëntatietafel) sla LA, blij vanaf nu blauw volgen tot het Buitencentrum, als volgt: F85 RA, F86 RD,

F87 RD, F88 RD, F89 RD, F98 RA, F97 LA. Het pad buigt naar rechts en kokmtuit bij F96. Je bent weer terug bij de parkeerplaats en het Buitencentrum. EINDE

[1] **Een nieuwe bewoner?** | Een kudde van ruim zeshonderd schapen graast ongewenste grassen uit de hei. Sinds kort wordt de kudde bewaakt door Pyreneese berghonden. Door die fraaie witte vacht lijken ze misschien aaibaar, maar dat zijn ze absoluut niet. Wolven weghouden, ook dát moeten ze doen als het zover is. Dat wordt nog spannend, want de 'toppredator' is welkom als het aan de boswachter ligt. En die zeldzame korhoen dan? 'Dat is een vogel, die heeft vleugels!'

[2] **Een lijst erom** | Op deze plek was van 1940-1947 Rijkswerkkamp Twilhaar ingericht, een arbeidsproject voor werkloze mannen. Zij ontgonnen de woeste grond en legden de paden aan door de bossen en over de hei. In de Tweede Wereldoorlog werden er ook Joden tewerkgesteld, waarvan een groot aantal gedeporteerd werd en nooit meer terugkeerde. Laten we hen niet vergeten, vragen deze bronzen lijsten met portretten van Joodse mannen.

[3] **Tornado?** | Vijfduizend jaar geleden trokken de Sallandse heuvels al de aandacht. Tóen bij boeren die de bossen kapt en er akkers aanlegden. Die stoven onder, waarop men dennen plantte om het zand vast te leggen. Maar dat werd een statische boel. Weg met die dennen, wilden natuurbeheerders, meer ruimte voor de hei, meer open plekken. Wie nú over de Sallandse Heuvelrug uitkijkt, ziet wel héél veel open plekken. Alsof er een tornado heeft rondgeraasd. Wat is hier aan de hand?

[4] **Blijfbomen** | Geen tornado, maar wel zoiets. De stormen van 2018, legt de boswachter uit, die hebben veel schade aangericht. Maar er wordt ook bewust gekapt. Het doel is uitbreiding van de hei. Die zit vol insecten en daar smullen de korhoenkuikens van. Bomen met een blauwe stip mogen blijven.

[5] **Zak zand** | Als dit geen mooi uitzicht over de rolling hills is ... Al die parallelle lijnen, net notenbalken waartussen boompjes en struiken als noten zijn opgehangen. Er gaat een verhaal over een reus uit Pruisen die een zak zand meesjouwde om de zee mee te dempen. Uit een gaatje lekte zand en zo ontstonden deze Sallandse 'bergen': Sprengenberg, Haarlerberg, Noetselerberg, Archemerberg, Hellendoornse Berg en Grote Koningsbelt, met 75,5 m de hoogste van allemaal.

[6] **Grote opknapbeurt** | Behalve stormen hebben ook verdroging, versnippering en verzuring de Sallandse Heuvelrug aangetast. De natuur heeft het zwaar. De conditie van pilzegge, dopheide en struikheide moet verbeterd. Daarom wordt er gekapt, geplagd en kalk gestrooid. Een meerjarenplan. Er zijn zelfs korhoenen uit Scandinavië ingevlogen om de stand op peil te brengen. Maar nog steeds wandel je

hier – aan het einde van de zomer – door een zee van paars. On-Nederlands mooi. En buitenlands pittig, die lange klim de Haarlerberg op.

[7] **Het klokt, sist en knort** | Niet tot de Sallandse sprookjes behoort het korhoen. Hij is alive and kicking. Klokt, sist, knort en slooft zich uit, het mannetje dan. Om het vrouwtje te imponeren maakt hij in de baltstijd metershoge sprongen. Het voorjaar is de beste tijd om hem te spotten. Of in de winter als het sneeuwt en hij zijn voedsel hoog in de toppen van bomen zoekt. Zijn favoriete hangout is deze Grote Koningsbelt. Tijdens het broedseizoen mag het korhoen niet gestoord worden.

[8] **Aan de slag met sap** | Langs het fraaie, uitgesleten pad over de Noetselerberg zie je veel grillig gevormde eiken. Uit de bast van jonge eiken werd vroeger run gewonnen, een soort looistof die werd gebruikt bij het bewerken van leer. Hellendoorn stond bekend om dit leerlooien. Als de jonge stammen zo'n 7 cm dik zijn, werden ze gekapt en ontschorst. Dat gebeurde in mei, als de sapstroom in de boom het grootst is.

[9] **Hoezo grote stille heide?** | Zou je alle levende wezens op de Sallandse Heuvelrug kunnen horen, dan was het een drukte van jewelste. Er leven reeën, vossen, dassen, steenmarters, bunzings, wezels, hermelijnen en verschillende soorten vleermuizen. Kikkers, padden, hagedissen, zandhagedissen, slangen, nachtzwaluwen, veldleeuweriken, roodborsttapuiten, kuifmezen, kruisbekken, wespendien, haviken, boomklevers, kleine bonte spechten, appelvinken – wel 75 vogelsoorten. Zie je muizen op een doorn of op prikkeldraad geprikt? Het is het werk van de klapekster. Een lekker hapje voor later.

[10] **Griezelverhaal** | De route gaat langs stokoude jeneverbesstuiken, grillige eiken en witte berken, die de vroegere bewoners aanzagen voor spookhazen, grijze veulens en witte wieven. Op een mistige dag zie je waarom. Drama genoeg op de Sallandse Heuvelrug. Mooi als straks het 'griezelverhaal' van de verzuring (in 2019 zo zuur als azijn) ook verleden tijd is. Handen op elkaar voor een topfitte heuvelrug.

[11] **Happy end** | Wat een uitzicht! Tijd om het echte verhaal over de Sallandse Heuvelrug te vertellen. Het was natuurlijk niet een reus die zand verloor, maar een kilometersdikke gletsjer die de aardbodem vooruitschoof en plooidde. Deze enorme stuwwal vormt de grens tussen Twente en Salland, tussen Twents en Sallands, tussen 'tuffel' (aardappel) en 'earpel' (aardappel). Zin gekregen in een frietje? Volg de blauwe route terug naar het Buitencentrum. Daar vind je het terras van Buitengewoon Lekker.

Routes en teksten: Nanda Raaphorst, www.nandaraaphorst.nl, nraaphorst1961@gmail.com
NB De nummers in de gps-track geven de kilometers aan, niet de weetjes hierboven.

